

# Порака до чехословачките работници

Петар Кропоткин

1920

Другари и пријатели!

Последната војна несомнено покажа дека во сегашното општество е апсолутно бесмислено да се чека денот кога војните ќе станат невозможни, додека на другата страна и понатаму трае искористувањето на работниците од страна на капиталот и експлоатацијата на неразвиените нации од страна на најразвиените индустриски земји. Сè додека трае експлоатацијата, војните ќе го потресуваат човештвото и ќе го кочат неговиот развој. Четиригодишната војна, која сè уште трае повторно го потврди она што социјалистите од секаква ориентација неуморно го повторуваат: сè додека капиталот може да купува работна сила и сè додека едни можат да се богатат на сметка на други, ќе постојат и граѓански војни. А она што е точно за една земја, важи и за заедницата на народите. Нацијата која во својот економски развој е супериорна над друга (или само верува дека е супериорна), за жал, ќе се обиде и со помош на оружје да се збогати на нејзина сметка.

Во постоечките услови ќе избиваат нови војни, и како што неодамна доживеавме, нивниот карактер ќе биде сè повеќе крволочен, уште поужасен отколку до сега и кобен за генерациите кои доаѓаат. Секојдневниот живот, а особено војната, ја обелоденија неизбежноста од преобразба на општеството. Социјалната револуција тропана на нашата врата. Како што несомнено ќе дознаете од вашите делегати кои се враќаат од Русија, далекусежниот и обемен обид на една јакобинска социјална револуција, која кај нас трае веќе три години, не ги донесе очекуваните резултати.

Луѓето ќе бидат склони да го објаснуваат поразот со укажување на војната која и сега уште трае. Меѓутоа, причините за него се многу подлабоки.

Револуцијата од октомври 1917 се обидува да етаблира во Русија систем на владеење во кој се измешани авторитарниот, строго централистичкиот бабефовски комунизам, со исто толку централистичкиот колективизам од пекверовски тип, значи, она што веќе четириесет години се популаризира под називот марксизам. А овој обид - тоа едноставно не може да се превиди - сосема очигледно не ги донесе очекуваните резултати.

Обидот за етаблирање на строго централизиран режим кој би ја спровел комунистичката револуција со помош на декрети и војска од чиновници, заврши неуспешно. Сите вообичаени недостатоци на централистичката држава ја парализираат управата, водат кон тоа масата народ да го сврти грбот на општественото преобразување, а диктаторската сила на комунистички чиновници само ги зголемува недостатоците, наместо да ги намалува.

Значи, сосема е извесно дека, кога ќе се дознаат резултатите од руската револуција, работниците од Средна и Западна Европа, а особено работниците од романските земји, ќе мораат да побараат поефикасни средства за реализација на својата цел. Уште кога во Првата интернационала се водеа расправи за „јавните служби во идното општество“, тие бараа решение на општествените проблеми во општествено производство и стоковна размена, но не сакаа да го постигнат тоа преку централистичка држава, туку преку федерација на слободни комуни, преку децентрализација на производството и стоковна размена, и будење на иницијатива за здружување на локалните производители и потрошувачи. Накратко, тие на прашањето за тоа како треба да се изгради новото општество не бараа одговор во создавање централа која би издавала наредби, туку во тоа општеството да се изгради поаѓајќи од едноставните елементи кон посложените, при што целосна поддршка ѝ се дава на локалната и индивидуалната иницијатива, наместо да се задушувача со армија функционери чија задача е што поверно да ја извршуваат волјата на централата.

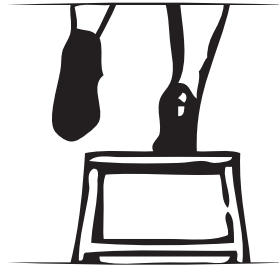
Искуствата кои ги стекнавме во Русија ја потврдија нужноста за развивање на тенденцијата кон поавтономен и федеративен систем, а настојувањата на работниците несомнено - како и во федералистичката интернационала - ќе одат во овој правец, штом станат свесни за големите и тешки прашања кои се поставуваат пред секоја револуција.

Браќа и пријатели во Западна Европа, историјата ѝ постави тешка задача на вашата генерација. На вас е да почнете со практикување на принципите на социјализмот и да барате практични патишта за нивно реализирање. Вам ви припадна задачата да најдете форми за едно ново општество во кое нема да има искористување на еден човек од страна на друг, на една класа од страна на друга, во кое наместо централизам кој со себе носи потчинување и војни ќе стапат слободните синдикати и независните комуни, каде ќе се развијат илјадници центри на живот и конструктивни сили.

Историјата се движи во овој правец. Па, да појдеме храбро на работа!

Да завршиме со предрасудите за капиталот како добротвор и државата како провидение! Во нашите групи, на нашите конгреси, во нашите синдикати и комуни ќе се најдат доволно сили за изградба на едно ново општество, општество на трудот и слободата, во кое нема да има капитал, држава и култ кон авторитетот.

Анархистичка библиотека



Петар Кропоткин  
Порака до чехословачките работници  
1920

Извор за преводот: Petar Kropotkin *Anarhizam i moral*, Prosveta, Beograd, 1984, стр. 220–222.

anarhisticka-biblioteka.net Превод: Иван Шопов

Објавено во мемоарите на Hugo Sonnenschein, кому 1920 Кропоткин му го предал  
текстот на писмото: *Die goldenen Ritter der Freiheit oder Tschechoslowakische Demokratie.*  
*Tagebuch meiner Kuttenberger Haft*, Leipzig und Wien, 1921.

[www.anarhisticka-biblioteka.org](http://www.anarhisticka-biblioteka.org)